

การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕
กับเศรษฐกิจ การเมือง
ยุคคอมมูนิซึม

ปรีดี พนมยงค์
ประจำปี ๒๕๔๗
โดย ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ

การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ กับเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมยุคใหม่

ปารุกธำปรีดี พนมยงค์
ประจำปี ๒๕๕๗

โดย
ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ

PRIDI-PHOONSUK
ปรีดี - พูนสุข พนมยงค์

www.pridi-phoonsuk.org

ChangeFusion OPENBASE.in.th

เนื้อหาทั้งหมดใน OpenBase ถูกเผยแพร่ภายใต้สัญญาอนุญาต Creative Commons Attribution-Noncommercial-Share Alike
BY NC SA 3.0 Unported License ท่านสามารถนำเนื้อหาทุกชิ้นไปใช้และเผยแพร่ต่อได้ โดยต้องอ้างอิงแหล่งที่มา นำมาไปใช้เพื่อ
การค้า และต้องใช้สัญญาอนุญาตชนิดเดียวกันนี้เมื่อเผยแพร่งานที่ดัดแปลง เว้นแต่จะระบุเป็นอย่างอื่น

การอภิวัฒน์ ๒๕๗๕

กับเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมยุคใหม่

ปารุกา ปรีดี พนมยงค์ ประจำปี ๒๕๔๗

โดย ดร.อนุสรณ์ ธรรมใจ

จัดพิมพ์โดย

สถาบันปรีดี พนมยงค์

เลขที่ ๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ)

แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา

กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๘๑-๓๘๖๐-๑

โทรสาร ๐-๒๓๘๑-๓๘๕๕

อีเมล banomyong_inst@yahoo.com

พิมพ์เมื่อ เดือนมิถุนายน ๒๕๔๗

จัดรูปเล่ม-พิมพ์

ปาปรัส พับลิเคชัน

โทรศัพท์ ๐-๒๒๘๗-๒๔๔๒

เลขมาตรฐานสากลประจำหนังสือ ๙๗๔-๙๒๖๕-๕-๐

การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ กับเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมยุคใหม่

โดย ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ

ความคิดในการอภิวัฒน์หรือเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้นเริ่มก่อตัวมาเป็นเวลาต่อเนื่องนับตั้งแต่การปฏิรูปประเทศของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

การปฏิรูปประเทศให้ทันสมัยในสมัยรัชกาลที่ ๕ นอกจากจะทำให้ประเทศมีความก้าวหน้าและรอดพ้นจากการล่าอาณานิคมของจักรวรรดินิยมตะวันตกแล้ว ยังมี การเลิกทาส และการเปิดสังคมให้กว้างขึ้น มีเสรีภาพมากขึ้น เกิดข้าราชการขุนนางหัวก้าวหน้าที่ต้องการให้ประเทศ มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองให้เป็นระบอบประชาธิปไตย

เกิดนักคิดนักเขียนและปัญญาชนที่ต้องการเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองให้เป็นประชาธิปไตยและต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมทางสังคม

ปัญญาชนที่โดดเด่น ได้แก่ ก.ศ.ร. กุหลาบ และ เทียนวรรณ จุดประกายเสรีภาพในการแสดงความเห็นและวิพากษ์วิจารณ์ระบอบเก่าในเวลานั้น

ในช่วงตอนปลายรัชกาลที่ ๖ ความขัดแย้งทางการเมือง ที่รุมเร้าระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์และราชสำนักยิ่งซับซ้อนมากขึ้นเพราะวิกฤตเศรษฐกิจของชาติตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๔๖๕ - ๒๔๖๖ เป็นต้นมา งบประมาณแผ่นดินขาดดุลอย่างรุนแรง ต้นปี พ.ศ. ๒๔๖๗ ไกล่ล้นรัชกาล สถานการณ์ยิ่งทรุดหนัก และ คนจำนวนหนึ่งได้พุ่งเป้าไปที่การใช้จ่ายเงินเกินตัวของราชสำนักเวลานั้นจนกระทั่งเงินคงคลังเหลือน้อยจนรัฐบาลเกือบอยู่ในสภาพล้มละลาย

ในช่วงสมัยรัชกาลที่ ๗ สถานการณ์เศรษฐกิจไม่ได้ปรับตัวในทิศทางที่ดีขึ้น เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลกในช่วงทศวรรษ ค.ศ. ๑๙๓๐ (พ.ศ. ๒๔๗๓) และมีการล่มสลายของระบบอัตราแลกเปลี่ยน ประเทศมหาอำนาจประสบปัญหาภาวะเงินฝืดรุนแรงรวมทั้งประเทศไทยด้วย ขาดดุลบัญชีเดินสะพัดและขาดดุลงบ

ประมาณจำนวนมหาศาล มีคนว่างงานจำนวนมาก ใน
 ส่วนของสยามเองก็มีการแก้ปัญหาเรื่องการขาดดุลการ
 คลังด้วยการปลดข้าราชการออกจำนวนมาก การจัดทำ
 บประมาณปี ๒๔๗๔ ก็มีปัญหการขาดดุลงบประมาณ
 ดังนั้นรัฐบาลก็ตกลงใช้มาตรการตัดเงินเดือนข้าราชการ
 แม้ว่าจะมีการถกเถียงและคัดค้านอย่างรุนแรงในขณะ
 เสนาบดีสภาพปัญหาเศรษฐกิจได้ขยายวงสู่ความขัดแย้ง
 ในวงของผู้บริหารจนกระทั่งถึงขั้นมีการลาออกของเสนาบดี

การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ มีทั้งเหตุผลทางอุดมการณ์
 เศรษฐกิจและการตื่นตัวของกลุ่มผู้นำรุ่นใหม่ที่ต้องการ
 เปลี่ยนแปลงสังคม ในช่วง พ.ศ. ๒๔๗๒-๒๔๗๔ เกิด
 สภาพเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก หรือ ที่เราเรียกว่า The Great
 Depression โดยมีการพังทลายของตลาดหุ้นสหรัฐฯ
 และการล้มละลายของสถาบันการเงินในสหรัฐอเมริกา
 และยุโรป

สภาพตกต่ำรุนแรงของเศรษฐกิจโลกส่งผล
 กระทบต่อเศรษฐกิจไทย ราคาข้าวตกต่ำอย่างมากถึง ๒ ใน
 ๓ และราคาที่ดินก็ตกลง ๑ ใน ๖ ชาวนาขาดเงินสดที่จะ
 ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ในขณะเดียวกันก็ขาดเงินสำหรับ
 เสียภาษีอากร ซึ่งภาษีหลัก คือ เงินรัชูปการ ปีละ ๖ บาท
 กับ เสียอากรค่านา ทั้งยังไม่สามารถจะหาเงินกู้หรือ

เครดิตมาแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ เกิดหนี้สินรุงรัง และเกิดอัตราว่างงานสูง ในด้านรัฐบาลเองก็ดำเนินนโยบายการเงินการคลังที่อนุรักษนิยมเน้นการจัดงบประมาณให้เข้าดุล ซึ่งเป็นผลทำให้ต้องมีการตัดงบประมาณรายจ่ายลดเงินเดือน ลดจำนวนข้าราชการพร้อมกับการเก็บภาษีในรูปใหม่ เช่น ภาษีรายได้ ภาษีที่อยู่อาศัย ซึ่งกระทบคนชั้นกลางมากที่สุด¹

ภายหลังการยึดอำนาจ ๒๔ มิถุนายนแล้ว พระยาพหลฯได้เชิญผู้นำการก่อการ ร.ศ. ๑๓๐ ไปพบและกล่าวกับขุนทวยหาญพิทักษ์ (เหล็ง ศรีจันทร์) ว่า “ถ้าไม่มีคณะคุณ ก็เห็นจะไม่มีคณะผม” และ หลวงประดิษฐมนูธรรม หรือ ท่านรัฐบุรุษอาวุโส ปรีดี พนมยงค์ ก็ได้กล่าวในโอกาสเดียวกันว่า “พวกผมถือว่าการปฏิวัติครั้งนี้เป็นการกระทำต่อเนื่องมาจากการกระทำเมื่อ ร.ศ. ๑๓๐”

จากคำพูดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ มีภูมิหลังทางประวัติศาสตร์อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ของสังคมไทยก่อนหน้านั้นเป็นเวลานานตั้งแต่การปฏิรูปการบริหารราชการในปี พ.ศ. ๒๔๓๕ ก่อนการเปลี่ยนแปลงการ

1 ชาญวิทย์ เกษตรศิริ 2475 การปฏิวัติสยาม มลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

ปกครอง ๒๔๗๕ ๔๐ ปี นอกจากนี้ยังมีการเติบโตของ
ชนชั้นกลาง ขุนนางและข้าราชการหัวก้าวหน้า ปัญหา
ต่างๆ สมัยรัชกาลที่ ๖ และ ๗ ได้เข้าสู่ภาวะสุขสงบและ
เป็นปัจจัยเร่งเร้าให้เกิดการอภิวัฒน์ประชาธิปไตยและ
โค่นล้มระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์

คณะราษฎรได้ประกาศหลัก ๖ ประการเพื่อ
แสดงเป้าหมายของการอภิวัฒน์ ๒๔๗๕

ประการแรก จะต้องรักษาความเป็นเอกราชทั้ง
หลาย เช่น เอกราชทางการเมือง ในทางศาล ในทาง
เศรษฐกิจ ของประเทศไว้ให้มั่นคง

ประการที่สอง จะต้องรักษาความปลอดภัยใน
ประเทศให้การประทุษร้ายต่อกันลดน้อยลงให้มาก

ประการที่สาม จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของ
ราษฎรในทางเศรษฐกิจโดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้
ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติไม่
ปล่อยให้ราษฎรอดอยาง

ประการที่สี่จะต้องให้ราษฎรได้มีสิทธิเสมอภาคกัน

ประการที่ห้า จะต้องให้ราษฎรได้มีเสรีภาพ มี
ความเป็นอิสระเมื่อเสรีภาพไม่ขัดต่อหลัก ๔ ประการดัง
กล่าวข้างต้น

ประการที่หก จะต้องให้การศึกษาอย่างเต็มที่แก่

ราษฎร

เป้าประสงค์ในการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ๒๔๗๕ โดยเฉพาะในส่วนของท่านรัฐบุรุษอาวุโส ดร. ปรีดี พนมยงค์ และคณะแล้ว มีความชัดเจนมากกว่า ต้องการเห็นระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง และไม่ได้หยุดแค่การเมือง แต่ต้องการให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ และวิถีชีวิตและวัฒนธรรมแบบประชาธิปไตย ด้วย

เนื่องจาก ท่านปรีดี เป็น มั่นสมองสำคัญของ คณะราษฎรและการอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ ผมจึงพูดถึง ความคิด บทบาท และภารกิจของท่านปรีดี มากเป็นพิเศษ แต่ไม่ได้หมายความว่า ท่านอื่นๆในคณะราษฎรไม่มีความสำคัญ เพราะการอภิวัฒน์เกิดจากความร่วมคิดร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมเสี่ยง ร่วมเป็นร่วมตายของคณะบุคคลผู้กล้าหาญ

จนถึงวันนี้เราก็ยังไม่สามารถพูดได้เต็มปากว่าเรามีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประชาธิปไตยไม่ใช่การต่อสู้แบบจากเดียวจบ เมื่ออำนาจเปลี่ยนมือจากเจ้ามาสู่สามัญชนได้ก็นับว่าเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญ แต่ก็ยังมีความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงทางเศรษฐกิจ และการเมืองในหมู่สามัญชนแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นสูง ชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง เราจึงต้องขยายสิทธิและ

ความเสมอภาคให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยทั่วไป

การจัดให้มีการเลือกตั้งไม่ได้ หมายถึงว่าเป็นประชาธิปไตย การเลือกตั้งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น ในระบบเผด็จการก็มีการเลือกตั้งแต่ประชาชนไม่ได้มีอำนาจอย่างแท้จริงในการกำหนดผู้บริหารประเทศหรือผู้แทน สิ่งนี้เราเห็นอย่างชัดเจนจากการเมืองแบบผู้แทนที่ไม่สมบูรณ์ ก็คือ ส.ส. มาจากกลุ่มทุนผูกขาด เป็นผู้มืสิทธิพลหรือไม่อย่างนั้นก็มาจากผู้แทนของคนเหล่านี้ คนเหล่านี้จึงไม่ใช่ผู้แทนผลประโยชน์ของประชาชน หรือ นอกจากนั้นเรายังมีนักเลือกตั้งอาชีพจำนวนหนึ่งที่ไม่สามารถอธิบายความร้ายอันผิดปรกติได้

จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการเมืองรอบที่สอง สนับสนุนให้เกิดการเมืองแบบมีส่วนร่วม และ การเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

หลัก ๖ ประการของคณะเปลี่ยนแปลงการปกครอง หลักข้อ ๓ นั้นเกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจมีใจความว่า

“จะต้องบำรุงความสุขสมบูรณ์ของราษฎรในทาง

เศรษฐกิจ โดยรัฐบาลใหม่จะหางานให้ราษฎรทุกคนทำ จะวางโครงการเศรษฐกิจแห่งชาติ ไม่ปล่อยให้ราษฎรอดอยาก”

- หลักเอกราชทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องสำคัญที่คณะราษฎรยึดถือ มีการกอบกู้เอกราชในทางเศรษฐกิจ การเมืองและการค้าได้เป็นผลสำเร็จเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ โดยการเปิดเจรจาแก้ไขสนธิสัญญาทางไมตรีพาณิชย์ และการเดินเรือกับประเทศตะวันตก ๑๕ ประเทศ ซึ่งไทยเคยเสียเปรียบในทางการศาลและเศรษฐกิจมาตั้งแต่ก่อนยุคเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เค้าโครงเศรษฐกิจสมุดปกเหลืองนั้นท่านปรีดีได้มีคำชี้แจงชัดเจนว่า ได้มีการหยิบเอาส่วนดีของลัทธิต่างๆ ที่เห็นว่าเหมาะสมแก่ประเทศมานำเสนอในเค้าโครง และชี้แจงชัดเจนว่าการจะร่างนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีนั้น ต้องขจัดเอาประโยชน์ส่วนตนและทิฐิมานะออก และต้องมีใจเป็นกลาง

เจตนารมณ์ของ สมุดปกเหลืองเค้าโครงทางเศรษฐกิจของท่านอาจารย์ปรีดี คือ ต้องการเปิดโอกาสและปูทางให้ประชาชนสามัญชนทั้งหลายเข้ามามีสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการเศรษฐกิจตั้งแต่ในระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ และที่สำคัญต้องทำให้ประเทศมีเอกราช

ทางเศรษฐกิจ

เค้าโครงเศรษฐกิจสรุปยกเลิกไม่สามารถผลักดันผ่านรัฐบาลและสภาได้ในช่วงแรก

ท่านปรีดีจึงลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีตามวิถีทางประชาธิปไตย และท่านวางแผนนำเอาเค้าโครงเศรษฐกิจ เสนอต่อราษฎร ซึ่งท่านปรีดีตัดสินใจลงสมัครเลือกตั้งเอง

ด้วยชั้นเชิงทางการเมืองของฝ่ายอนุรักษนิยมจึงชิงปิดสภาผู้แทน งดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราและผ่านพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ ๒๔๗๖ และประณามผู้ร่างเค้าโครงเศรษฐกิจว่า เป็น คอมมิวนิสต์

แม้จะถูกโจมตีป้ายสี ความคิดทางเศรษฐกิจของท่านปรีดีก็ได้ถูกนำมาใช้ในปัจจุบันหลายเรื่องสะท้อนให้เห็นว่าความคิดทางเศรษฐกิจหลายประการอาจจะล้าสมัย จึงมีผู้คนจำนวนไม่น้อยในระยะนั้นไม่เข้าใจหรือสับสนไม่เข้าใจเนื่องจากไปขัดแย้งกับผลประโยชน์ตนไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งสหกรณ์ทางเศรษฐกิจของชุมชนระบบประกันสังคม ระบบภาษีที่สร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

ท่านปรีดีมีความเชื่อมั่นว่าประชาธิปไตยทางการเมืองไม่สามารถเกิดขึ้นได้หากไม่มีประชาธิปไตยทาง

เศรษฐกิจ ฉะนั้นแนวความคิดของท่านในเรื่องประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจจึงถูกผลักดันในนโยบายและกฎหมายทางเศรษฐกิจต่างๆ เค้าโครงเศรษฐกิจให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ จึงได้สร้างกลไกให้เกิดสิ่งนี้ขึ้น

ความคิดทางเศรษฐกิจเรื่องประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจของท่านปริตินั้นเป็นจริงในทุกยุคทุกสมัย สิ่งที่เป็นภาพสะท้อนของสงครามอิรักกับสหรัฐนั้นส่วนหนึ่งก็คือปัญหาความไม่เป็นประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจในสหรัฐเอง การเมืองสหรัฐและนโยบายต่างประเทศถูกครอบงำจากกลุ่มทุนยักษ์ใหญ่โดยเฉพาะธุรกิจน้ำมันและธุรกิจค้าอาวุธ ประชาธิปไตยแบบผู้แทนของอเมริกันกลายเป็นเผด็จการโดยทุนและนักการเมืองกลายเป็นหุ่นเชิดของกลุ่มนัก Lobbyists

เสรีภาพของสื่อมวลชนกลายเป็นเรื่องที่ล่อกลวง เครือข่ายสื่อมวลชนล้วนอยู่ภายใต้อิทธิพลของการแอบอ้างเพื่อผลประโยชน์แห่งชาติ (คงต้องไปสำรวจดูให้ดีนะครับว่า ชาติในที่นี้หมายถึงคนกลุ่มไหน) ไม่มีเสรีภาพในการเสนอข่าวที่เป็นกลาง ทั้งหมดนี้ เป็นเพราะสหรัฐไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ และเช่นเดียวกับมหาอำนาจหลายประเทศที่ไม่เคยมี

โครงสร้างของโลกเอง กลไกของยูเอ็นเองไม่สามารถเป็นประชาธิปไตยและให้ความยุติธรรมกับประเทศเล็กประเทศน้อยได้เพราะไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศพัฒนาแล้วและประเทศด้อยพัฒนา

ปัญหานี้ดำรงอยู่ทั้งในระดับโลกและระดับชาติ ไทยเองมีปัญหายุทธศาสตร์ทางการเมืองมาตลอด เมื่อ ๑๒ ปีที่ผ่านมาเพิ่งเกิดเหตุการณ์เดือนพฤษภา

มาระยะ ๔-๕ ปีนี้เอง ที่ดูเหมือนรูปแบบโครงสร้าง องค์การอิสระภายใต้รัฐธรรมนูญได้พัฒนาไปในทิศทางที่พอจะทำให้สบายใจได้ว่าประชาธิปไตยทางการเมืองมีความก้าวหน้ามากขึ้นบ้าง

อย่างไรก็ตาม ประชาธิปไตยทางการเมืองมีอาจเกิดขึ้นได้หากประเทศไม่มีประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ

ท่านปรินซ์ได้ขยายความประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจว่า หมายถึงราษฎรส่วนมากของสังคมต้องไม่ตกเป็นทาสของคนจำนวนส่วนข้างน้อยที่อาศัยอำนาจผูกขาดเศรษฐกิจของสังคมและราษฎรทั้งปวงจะต้องร่วมมือกันฉันท์พี่น้อง ออกแรงกายหรือแรงสมองตามความสามารถเพื่อผลิตสิ่งอุปโภคและบริโภคให้สมบูรณ์ครั้นแล้วแต่ละคนก็จะได้รับผลด้วยความเป็นธรรมตามส่วน

แรงงานทางกายหรือสมองที่ตนได้กระทำ ผู้ใดออกแรงงานมากก็ได้มาก ผู้ใดออกแรงงานน้อยก็ได้น้อย

ความเชื่อและคำพูดของท่านปรีดี ได้ถูกทำให้เห็นประจักษ์ด้วยการกระทำ

ความพยายามในการผลักดันเค้าโครงการเศรษฐกิจ (สมุดปกเหลือง) จากมันสมองของท่านเพื่อให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าและความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจ

เค้าโครงการเศรษฐกิจสมุดปกเหลืองผมถือได้ว่าเป็นร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกของไทยจริงๆ

ไม่ใช่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่หนึ่งในสมัยเผด็จการสฤษดิ์ภายใต้การบงการของสหรัฐฯ

เจตนารมณ์ของ สมุดปกเหลืองเค้าโครงการเศรษฐกิจของอาจารย์ปรีดี คือ ต้องการเปิดโอกาสและปูทางให้ประชาชนสามัญชนทั้งหลายเข้ามามีสิทธิมีส่วนร่วมในการจัดการเศรษฐกิจตั้งแต่ในระดับชุมชนจนถึงระดับชาติ และที่สำคัญต้องทำให้ประเทศมีเอกราชทางเศรษฐกิจ

เสียดายเค้าโครงการเศรษฐกิจสมุดปกเหลืองไม่สามารถผลักดันผ่านรัฐบาลและสภาได้

ท่านปรีดีจึงลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีตามวิถีทางประชาธิปไตย และท่านวางแผนนำเอาเค้าโครงเศรษฐกิจ เสนอต่อราษฎร ซึ่งท่านปรีดีตัดสินใจลงสมัครเลือกตั้งเอง

ด้วยชั้นเชิงทางการเมืองของฝ่ายอนุรักษนิยมจึงชิงปิดสภาผู้แทน งดใช้รัฐธรรมนูญบางมาตราและผ่านพระราชบัญญัติคอมมิวนิสต์ ๒๔๗๖ และประณามผู้ร่างเค้าโครงเศรษฐกิจว่า เป็น คอมมิวนิสต์

สาระสำคัญหลายประการใน “สมุดปกเหลือง” ได้รับการนำมาปฏิบัติในช่วงระยะ ๑๕ ปี (พ.ศ. ๒๔๗๕-๒๔๙๐) ที่ท่านดำรงตำแหน่งในฐานะนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีคลัง รัฐมนตรีมหาดไทยและรัฐมนตรีต่างประเทศ ได้มีการปฏิรูประบบภาษีใหม่ จัดตั้งธนาคารชาติ จัดตั้งระบบเทศบาลกระจายอำนาจการคลังและการเมือง

การเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถเข้าถึงปัจจัยการผลิตไม่ว่าจะเป็นที่ดิน เงินทุน ความรู้ความสามารถ ในการประกอบการ เหล่านี้คือพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมให้เกิดประชาธิปไตยทางเศรษฐกิจและความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ

นอกจากนี้หลักการประกันสังคมยังเป็นเนื้อหาสำคัญในนโยบายเศรษฐกิจของท่านปรีดี พระราชบัญญัติ

ว่าด้วยการประกันความสุขสมบูรณ์ของราษฎรที่เป็น
กลไกสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือและจัดหาปัจจัยพื้น
ฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีพที่ได้รับผลก่อกำเนิดในสมัยที่ท่าน
ปรีดีบริหารประเทศ ความจริงแล้วหลักการการประกัน
ความสุขสมบูรณ์ของราษฎรนั้นก็เหมือนหลักการของ
ระบบประกันสังคมในยุคนี้และเหมือนกับแนวคิดการ
สร้างระบบเครือข่ายความปลอดภัยทางสังคมของ
ธนาคารโลก จะเห็นว่าแนวความคิดของหลวงประดิษฐ์
มนูธรรมนั้นมีทิศทางเดียวกับความคิดแบบรัฐสวัสดิการ

หากไปศึกษาดูร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
ประกอบเศรษฐกิจในสมัยที่ท่านปรีดีมีส่วนในการ
กำหนดนโยบายเศรษฐกิจ ก็มีอยู่หลายหมวดในกฎหมาย
ดังกล่าวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นหมวดที่ ว่าด้วยการจัด
ซื้อที่ดิน มาตรา ๔ ถึง มาตรา ๖ ได้ให้อำนาจรัฐบาลใน
การเข้าไปจัดการที่ดินให้เกิดประสิทธิภาพสูงขึ้นโดย
เฉพาะที่ดินซึ่งรกร้างว่างเปล่า

หมวดที่ ๒ ว่าด้วยการจัดหาเงินทุนและเครดิต
มีการวางกฎเกณฑ์และอำนาจไว้หลายเรื่องตั้งแต่ระบบภาษี
ภาษีมรดก ภาษีรายได้ของเอกชน นอกจากนี้ยังได้มีการ
พัฒนาการจัดเก็บภาษีอากรระบบใหม่ที่เป็นธรรมมากขึ้น
ที่เรียกว่า “ประมวลรัษฎากร” และมีการจัดเก็บภาษีเงินได้

หมวดที่ ๓ ว่าด้วยการจัดตั้งธนาคารชาติ ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๘๒ จึงมีการก่อตั้งสำนักงานธนาคารชาติไทยขึ้น ซึ่งก็เป็นจุดกำเนิดของธนาคารแห่งประเทศไทย

นอกจากนี้ ท่านยังให้ความสำคัญกับการสหกรณ์อย่างมากทั้ง สหกรณ์อุตสาหกรรมและสหกรณ์การเกษตร สหกรณ์มีการประกอบกิจการทางเศรษฐกิจอย่างครบวงจร ทั้งการผลิต การจำหน่าย มีระบบการอุปโภคบริโภคที่สมบูรณ์ และมีการจัดสร้างที่อยู่อาศัยอยู่กันเป็นชุมชน ความคิดบางอย่างดูจะค่อนข้างอุดมคติไม่สามารถทำให้เกิดขึ้นได้หากไม่มีอำนาจการเมืองที่เข้มแข็ง

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงบ้านเมืองให้ดีขึ้นย่อมต้องอาศัยความเสียสละ และทุ่มเทและที่สำคัญต้องมีความต่อเนื่อง

ท่านปรีดีได้ให้สัมภาษณ์กับ คลอเดีย รอสส์ ณ บ้านพัก ชานกรุงปารีสว่า การอภิวัฒน์ทุกอย่างย่อมมาจากการขูดรีดทางเศรษฐกิจเป็นเบื้องต้น การเอารัดเอาเปรียบยังคงดำรงอยู่ในสังคมไทย ฉะนั้นการอภิวัฒน์จะต้องเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและมีพลวัตโดยตลอด จึงทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิต

การที่สังคมไทยมีสามัญชนผู้ยิ่งใหญ่ท่านนี้ ก็ถือว่าเป็นบุญของแผ่นดินแต่เป็นเรื่องที่น่าละอายใจและ

น่าเสียใจ ที่ผู้มีอำนาจในบ้านเมืองในหลายยุคหลายสมัย มิได้เหลียวแลบุคคลที่มีคุณูปการให้กับชาติบ้านเมือง อย่างที่ควรจะเป็น

เราควรจะภาคภูมิใจกับคุณงามความดีของท่าน ปรีดีและทำให้เกิดแรงบันดาลใจในหมู่คนรุ่นใหม่ที่จะมีความกล้าหาญ เสียสละและทำความดีเพื่อชาติบ้านเมืองต่อไป ครับ

แม้ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงไป โครงสร้าง เศรษฐกิจและสภาวะเศรษฐกิจของไทยและของโลก เปลี่ยนแปลงไปมาก ความคิดหลายอย่างทางเศรษฐกิจของท่านปรีดีและคณะราษฎรอาจจะไม่สอดคล้องกับ สถานการณ์และยุคสมัย

แต่สิ่งที่สำคัญมากที่สุดของปรัชญาพื้นฐานของ กำหนดนโยบายทางเศรษฐกิจ คือ ต้องมุ่งสู่ผลประโยชน์ ของมวลชนส่วนใหญ่ และสิ่งที่ปรากฏอย่างชัดเจนใน ความคิดและนโยบายทางเศรษฐกิจของหลวงประดิษฐมนู ธรรม

อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ คือ การรักษาเอกราช การ ยึดมั่นในหลักเอกราชของคณะราษฎรส่วนใหญ่ นำโดย ท่านปรีดี ทำให้เกิดขบวนการเสรีไทยในช่วงเวลาที่ไทยถูก ญี่ปุ่นยึดครอง

“ขอให้เราอย่านึกถึงตัวตนของบุคคล
ซึ่งย่อมร่วงโรยไปตามกาลเวลา
แต่ขอให้นึกถึงงานอมตะของเขา
บุคคลอาจจะแตกต่างกันด้วยกำเนิด
ด้วยฐานะและการศึกษา
แต่การเสียสละเป็นยอดแห่งคุณธรรม
ที่ยกให้มนุษย์อยู่ในระดับเดียวกัน”

นั่นคือ ข้อเขียนอันเปี่ยมไปด้วยพลังและสำนึกอัน
แรงกล้าจาก **นายฉันทนา หรือ มัลลย์ ฐิติกิจ** หนึ่งในผู้
ปฏิบัติการเสรีไทย ให้คำอธิบายถึงบทบาทความเสียสละ
ของการปฏิบัติการของขบวนการเสรีไทยอย่างสั้นๆ

เรื่องปฏิบัติการเสรีไทยนี้ควรจะได้มีการสืบค้น
เพื่อนำไปเผยแพร่ให้อนุชนรุ่นหลังและสาธารณชนได้รับ
ทราบกันมากขึ้น

คณะรัฐมนตรีของจอมพล ป. มีมติในเวลา ๗.๓๐
น. ของวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ให้ยุติการสู้รบกับญี่ปุ่น
และได้มีการลงนามยินยอมให้ญี่ปุ่นเดินทัพผ่านประเทศ
ไทยได้โดยมีเงื่อนไข คือ ญี่ปุ่นต้องไม่ปลดอาวุธฝ่ายไทย
และรัฐบาลก็ได้ยินยอมให้กองทัพญี่ปุ่นเคลื่อนทัพผ่าน
ประเทศไทย ต่อมาท่าทีของรัฐบาลจอมพล ป. ก็โน้ม
เอียงมาทางญี่ปุ่นมากขึ้น มากขึ้น มีการดำเนินนโยบาย

ชาตินิยมโน้มเอียงเป็นแบบฟาร์สซิสมากขึ้นตามลำดับ

๑๑ ธันวาคม ๒๔๘๔ รัฐบาลทำสัญญาพันธมิตรร่วมกับญี่ปุ่น ๒๑ ธันวาคม รัฐบาลไทยทำสัญญาร่วมวงศ์ไพบูลย์ในสงครามมหาเอเชียบูรพากับญี่ปุ่น ต่อมาหลังจากนั้น ๑ เดือน รัฐบาลไทยก็ได้ดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดครั้งใหญ่ด้วยการประกาศสงครามกับสหรัฐอเมริกา กับอังกฤษ

ท่านปรีดี พนมยงค์เวลานั้นเป็นรัฐมนตรีกระทรวงการคลัง ไม่มีอำนาจทางการเมืองอยู่ในมือ แต่ในฐานะแกนนำสำคัญของคณะราษฎร จึงเป็นผู้มีบทบาททางการเมืองมาก ท่านรัฐบุรุษปรีดีเวลานั้นจึงเป็นจุดศูนย์กลางเป็นที่พึ่งสำหรับพวกที่ต้องการต่อต้านการยึดครองของญี่ปุ่นและคัดค้านการนำพาประเทศสู่สงครามของรัฐบาลจอมพล ป.

ท่านปรีดี ได้บันทึกถึงเหตุการณ์ในเย็นวันที่ ๘ ธันวาคม ๒๔๘๔ ซึ่งเป็นวันกำเนิดของขบวนการต่อต้านญี่ปุ่นในประเทศไทยหรือขบวนการเสรีไทย ว่า

“เมื่อข้าพเจ้ากลับถึงบ้านแล้วก็พบเพื่อนหลายคนที่มาคอยอยู่ อาทิ หลวงบรรณกรโกวิท นายสงวน ตุลารักษ์ นายจำกัฏ พลากร นายวิจิตร ลุสิตานนท์ นายเตี้ยง คิริขันธ์ นายถวิล อุดล ม.ล. กรี เดชาติวงศ์ เพื่อนที่มาพบ

ก็ได้ชี้แจงถึงความรู้สึกของตนเองและของราษฎรส่วน
 มากที่ได้ประสบเห็นกองทัพญี่ปุ่นที่เป็นทหารต่างด้าวเข้า
 มารุกรานประเทศไทยเมื่อได้ปรึกษาหารือพอ
 สมควรแล้ว ผู้ที่มาประชุมในวันนั้นได้ตกลงพลีชีพเพื่อชาติ
 เพื่อกอบกู้เอกราชประชาธิปไตยสมบูรณ์ของชาติไทย
 เพื่อการนั้นจึงตกลงจัดตั้ง องค์การต่อต้านญี่ปุ่น
 ประกอบด้วยคนไทยที่รักชาติทุกคนชั้นวรรณะ ทั้งที่อยู่
 ในประเทศและต่างประเทศ ที่ประชุมได้มอบภาระให้
 ข้าพเจ้าเป็นหัวหน้าและกำหนดแผนปฏิบัติต่อไป
 ขบวนการเสรีไทยมีภารกิจที่ต้องปฏิบัติ ๒ ด้าน คือ หนึ่ง
 ต่อสู้ผู้รุกราน โดยพลังคนไทยผู้รักชาติ และ ร่วมมือกับ
 สัมพันธมิตรในสมัยนั้น สอง ปฏิบัติการเพื่อให้ฝ่าย
 สัมพันธมิตรรับรองว่าเจตนารมณ์ที่แท้จริงของราษฎร
 ไทยไม่เป็นศัตรูกับสัมพันธมิตร

ท่านผู้หญิงพูนศุข พนมยงค์ ได้เขียนบันทึกไว้
 ด้วยว่า

“รัฐบาลในขณะนั้น นอกจากยอมให้กองทัพ
 ญี่ปุ่นตั้งฐานทัพในประเทศไทยแล้ว ยังทำสัญญาร่วมมือ
 กับญี่ปุ่นอีกด้วย และต่อมาเมื่อวันที่ ๒๕ มกราคม ๒๔๘๕
 ได้ประกาศสงครามกับบริเตนใหญ่และสหรัฐอเมริกา
 นายปรีดีซึ่งเป็นหนึ่งในคณะผู้สำเร็จราชการฯ มิได้ลงนาม

ร่วมด้วย คือ ขณะนั้นครอบครัวเราอพยพไปอยู่ชยา นาย
ปรีดีจะไปเยี่ยมครอบครัวทุกสัปดาห์จึงไม่ได้อยู่ที่กรุงเทพฯ
การที่ไม่ได้ลงนามกลับกลายเป็นผลดีเมื่อสงครามสิ้นสุด
ลงได้อ้างถึงการลงนามไม่ครบองค์คณะสำเร็จราชการฯ
เป็นเหตุผลที่ถือว่า การประกาศสงครามกับสัมพันธมิตร
เป็นโมฆะ”

หลังสงครามสิ้นสุด ท่านปรีดีและคณะยังคงต้อง
เจรจากับฝ่ายพันธมิตรเพื่อไม่ให้ไทยตกอยู่ในสถานะภาพ
ของผู้แพ้สงครามและต้องจ่ายเงินชดเชยความเสียหาย
จากสงครามให้กับฝ่ายสัมพันธมิตร

ท่านปรีดี พนมยงค์ เป็นผู้มีจุดยืนในการสร้าง
สันติภาพอย่างเหนียวแน่น ดังจะเห็นได้จากกรณี
ประเทศไทยเข้าไปเกี่ยวข้องกับสงครามมหาเอเชียบูรพา
เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๐ - ๒๔๘๑ ท่านปรีดีในฐานะรัฐมนตรี
เวลานั้นไม่เห็นด้วยกับการเข้าร่วมกับญี่ปุ่นทำสงคราม
รุกรานประเทศอื่นๆ นอกจากนี้ท่านได้สร้างภาพยนตร์
พูดภาษาอังกฤษเรื่อง King of the White Elephant
(พระเจ้าช้างเผือก) ส่งไปฉายยังต่างประเทศ เพื่อสื่อให้
ประชาคมโลกได้ทราบถึงอุดมคติรักสันติของชนชาวไทย²

² สุพจน์ ด้านตระกูล สัจจะแห่งประวัติศาสตร์ รัฐบาลอานาโต
ปรีดี พนมยงค์

สันติภาพจึงควรเป็นแก่นกลางของการดำเนินนโยบายต่างประเทศ รัฐบาลวันนี้จึงควรทบทวนการถอนทหารออกจากอิรักเพื่อแสดงถึงจุดยืนเรื่องสันติภาพและการต่อต้านสงครามอย่างชัดเจน การตัดสินใจดังกล่าวยังจะช่วยให้สถานการณ์ความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ดีขึ้นด้วย

หากเราจะนำมาเปรียบเทียบกับสถานการณ์ปัจจุบัน เราก็จะได้บทเรียนที่สำคัญว่า การดำเนินการใดๆทางนโยบายที่จะก่อให้เกิดภาระผูกพันกับประเทศชาติในระยะยาวจำเป็นต้องมีการพิจารณาอย่างรอบคอบ อย่างเช่น การจัดทำข้อตกลงการเปิดเสรีทางการค้าแบบทวิภาคีก็ดี การทำข้อตกลงใดๆกับองค์กรระหว่างประเทศก็ดี ต้องเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และควรผ่านความเห็นชอบของรัฐสภา

เศรษฐกิจเวลานี้ฟื้นตัวมาจากวิกฤตการณ์ปี พ.ศ. ๒๕๔๐ แล้ว แต่ยังต้องดำเนินการอีกมากในเรื่องของการสร้างความเป็นธรรมทางเศรษฐกิจและการกระจายรายได้ และควรจะให้ความสำคัญกับบทบาทของสหกรณ์เหมือนดังที่ท่านปรีดีได้วางรากฐานเอาไว้

ทางด้านการศึกษานั้น คณะอภิวุฒัน ๒๔๗๕ ให้ความสำคัญอย่างสูงโดยการระบุไว้ในหลัก ๖ ประการ

ของคณะราษฎร และได้มีการวางรากฐานระบบการศึกษาสมัยใหม่และเปิดโอกาสทางการศึกษาให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้นสำหรับสามัญชนและประชาชนโดยทั่วไป มีความพยายามในการสถาปนาความเสมอภาคทางการศึกษาให้เกิดขึ้น

ความพยายามตรงนี้จะสะท้อนอย่างชัดเจนในผลงานและการทำงานของม้นสมองของคณะราษฎร หรือ ท่านปรีดีนั่นเอง

มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง (มธก) ถือกำเนิดมาจากความคิดริเริ่มของศาสตราจารย์ ดร. ปรีดี พนมยงค์ (รัฐมนตรีก่อนการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น) โดยเล็งเห็นว่าการศึกษาระดับอุดมศึกษาขณะนั้นมีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพียงแห่งเดียว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ประเทศจำเป็นต้องมีบุคคลที่มีความรู้ทางกฎหมาย การปกครอง และสังคม มารับใช้ประเทศชาติโดยด่วน จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง พ.ศ. ๒๔๗๘

ท่านผู้ประศาสน์การคนแรก ท่านอาจารย์ปรีดี ได้กล่าวสุนทรพจน์ในพิธีเปิด ความว่า “ มหาวิทยาลัยย่อมอุปมาประดุจบ่อน้ำ บำบัดความกระหายของราษฎร

ผู้สมัครแสวงหาความรู้อันเป็นสิทธิและโอกาสที่เขาควรมี
ควรได้ ตามหลักเสรีภาพทางการศึกษา” ด้วยเหตุนี้
มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง จึงเป็นตลาด
วิชาและเป็นมหาวิทยาลัยเปิดแห่งแรกในประเทศไทย
โดยให้สิทธิแก่ผู้ที่เคยศึกษาในโรงเรียนกฎหมาย ผู้สำเร็จ
ประโยคมัธยมศึกษา และ เปิดกว้างให้ถึงผู้ที่เป็นข้าราชการ
สมาชิกผู้แทนราษฎร ผู้แทนตำบล ครู ทนายความเข้า
เรียนได้ด้วย ปรากฏว่า ในปีแรก มีผู้สมัครเข้าเรียนถึง
๗,๐๕๔ คน³

เศรษฐกิจในยุคไร้พรมแดนยุคนี้

ความเชื่อมั่นมีความสำคัญต่อระบบเศรษฐกิจมาก
กว่าเวลาใดในประวัติศาสตร์เศรษฐกิจโลกเนื่องจากการ
เคลื่อนย้ายทุนและข้อมูลข่าวสารมีการเคลื่อนไหวเร็วมาก
ผ่านเครือข่ายเทคโนโลยีไร้พรมแดน

ข่าวความอื้อฉาวทางการเงินของบริษัทจดทะเบียน
ในตลาดหุ้นไม่ว่าที่ไหนในโลกใบนี้สามารถ
กระจายสู่นักลงทุนทั่วโลกได้ในเวลาไม่กี่วินาที

ข้อมูลของรัฐบาลไม่ว่าประเทศไหนที่ไม่น่าเชื่อถือ

³ สุโข สุวรรณศิริ ตำนาน มชก 2477-2495 จากธรรมย่อมรักษาผู้
ประพฤติธรรม ถึง รวมกันเราอยู่ แยกกันเราตาย

สามารถส่งผลสะท้อนต่อความเชื่อมั่นได้รุนแรงกว่า
กระจายตัวได้เร็วกว่า มากกว่าในอดีตมาก

การจัดการเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาจึง
ทำได้ยากกว่า การประชาสัมพันธ์หรือโฆษณาชวนเชื่ออาจ
ไม่มีผลใดๆหากไม่มีข้อเท็จจริงรองรับเข้มแข็งดีพอ

การประชาสัมพันธ์จะกลายเป็นการโฆษณา
หลอกลวง ยิ่งจะทำให้เกิดการพังทลายของความน่าเชื่อถือ
มากยิ่งขึ้น

การปฏิรูปและการแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างอย่าง
ถึงแก่นถึงรากถึงโคนอย่างจริงจัง ต่างหาก คือ คำตอบที่
ดีที่สุดสำหรับความเชื่อมั่น ครับ

เราเห็นถึงตัวอย่างของความถดถอยของตลาด
หุ้นสหรัฐฯ การอ่อนตัวของค่าเงินดอลลาร์ หลังการเปิด
เผยความไม่โปร่งใสและพฤติกรรมโกงของบริษัทอย่าง
เอนรอน และ เวิร์ดคอม

การเอาจริงเอาจังของสหรัฐฯในการจัดการกับผู้
บริหารของเอนรอนและเวิร์ดคอม และผู้ที่เกี่ยวข้อง
สามารถเรียกคืน ความเชื่อมั่น กลับคืนมาได้ระดับหนึ่ง

เราเห็นถึงความล่มสลายของเศรษฐกิจไทยเมื่อปี
๒๕๔๐ เมื่อความเชื่อมั่นต่อระบบสถาบันการเงินของ
ประเทศพังทลาย ความเชื่อมั่นต่อข้อมูลข่าวสารภาครัฐ

ถดถอย นำมาสู่การไหลออกของเงินทุน

การไร้ความเชื่อมั่นในภาวะที่เศรษฐกิจอ่อนแอ นำมาสู่การไหลออกของเงินทุนอย่างรุนแรง หรือ Capital flight ได้

อดีตนายกรัฐมนตรีมาเลเซีย Mahathir เขียนถึง มาตรการควบคุมการเคลื่อนย้ายทุน หรือ Capital control ไว้ในบทที่ ๘ ของ หนังสือ The Malaysian Currency Crisis - How and Why it happened และ Capital Control ก็ไม่สามารถทำอะไรได้มากนักใน ภาวะไร้ความเชื่อมั่น ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจน คือ วิกฤตการณ์เศรษฐกิจในอาร์เจนตินา

ก่อนหน้าวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี ๔๐ และ ช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา เราก็เห็นได้ว่ามีกระแสเงินทุนไหลเข้า จำนวนมาก การเคลื่อนย้ายทุนเหล่านี้ ไม่ได้เกิดขึ้นจาก ปัจจัยพื้นฐานแต่เพียงอย่างเดียว หากเกิดจากความเชื่อมั่นในศักยภาพของเศรษฐกิจไทยและเชื่อมั่นว่าลงทุน แล้วจะได้อัตราผลตอบแทนที่ดีและยั่งยืน

นักลงทุนเขาเชื่อว่าข้อมูลที่มีการนำเสนอโดยเฉพาะข้อมูลทางการเงินเป็นข้อมูลที่โปร่งใสและน่าเชื่อถือ ท่านรัฐมนตรีคลัง ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์พูดเสียงดัง ฟังชัดว่าบรรษัทภิบาลและการกำกับดูแลกิจการที่ดีจึงเป็น

Top Agenda สำหรับบริษัทจดทะเบียนรวมทั้งกิจการอื่นๆ ถือว่าเป็นการส่งสัญญาณที่สำคัญในการสร้างความเชื่อมั่น แต่สิ่งที่จะสำคัญยิ่งกว่า คือ การปฏิบัติให้เกิดเป็นผลอย่างจริงจังตามที่ประกาศเอาไว้ ครับ

การเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส่นั้นมีผลดีอยู่หลายระดับด้วยกัน ตั้งแต่ลดความคลางแคลงใจจากนักลงทุนได้ระดับหนึ่ง ทำให้ต้นทุนทางการเงินต่ำลง และกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน

กระแสปฏิรูปมักจะเกิดขึ้นหลังวิกฤตการณ์เสมอ และคึกคักในช่วงต้น แต่พอเศรษฐกิจเริ่มฟื้นตัว กระแสปฏิรูปก็จะแผ่วลงทันที

การปฏิรูปมักจะเป็นยาขมสำหรับคนจำนวนมากน้อย จึงต้องอาศัยเจตจำนงอันแน่วแน่ของผู้นำทั้งในระดับประเทศและระดับองค์กร

องค์กรแบบราชการหรือรัฐวิสาหกิจแม้จะไม่ใช้องค์กรที่แสวงหากำไรแต่ก็ควรมีระบบการบริหารจัดการแบบเอกชนมากขึ้น หากยังทำตัวแบบ Passive ก็จะอยู่ในฐานะที่ลำบาก การปฏิรูปรัฐวิสาหกิจและระบบราชการจึงเป็นสิ่งที่เร่งด่วนที่ต้องดำเนินการเช่นเดียวกัน เพราะความเชื่อมั่นที่มีต่อประเทศไทยไม่ได้เกิดขึ้นเพราะภาคเอกชนแต่เพียงฝ่ายเดียว

และอย่าได้เข้าใจผิดว่าการแปรรูปรัฐวิสาหกิจจะนำมาสู่ประสิทธิภาพและภาระทางการคลังที่ลดลงเสมอไป หากไม่มีการปฏิรูปควบคู่ไปด้วย การปฏิรูปต้องเริ่มต้นด้วยการปรับโครงสร้างตลาด หมายถึง การกำหนดบทบาทให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้นระหว่างผู้กำหนดนโยบาย (Policy Maker) ผู้กำกับดูแล (Regulator) และผู้ประกอบการ (Operator) ในระหว่างการปรับโครงสร้าง สิ่งที่จะต้องทำควบคู่ไปด้วย คือ การพัฒนาระบบการกำกับดูแลกิจการที่ดี (Good Corporate Governance) ให้เกิดขึ้น เพื่อให้การแข่งขันยึดถือหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกคน หลักเสมอภาค (Equity) ต้องปฏิบัติต่อทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียม และหลักความโปร่งใส (Transparency) ในการดำเนินงาน

เราต้องทำการปฏิรูปสังคมไทย ให้เป็นสังคมแห่งความรู้ หรือ Knowledge Based Society ความรู้กลายมาเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ และสังคมเนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติจะร่อยหรอลงเรื่อยๆ ความรู้จะช่วยยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขัน

ศาสตราจารย์ Gary S. Becker นักเศรษฐศาสตร์

รางวัลโนเบลเขียนหนังสือเล่มหนึ่ง เรื่อง Human Capital หนังสือนี้ครอบคลุมทฤษฎีใหม่ว่าด้วยทุนมนุษย์และการศึกษาเชิงประจักษ์หลากหลาย ผมหยิบขึ้นมาเล่าเพียงสองส่วน

ส่วนแรก เป็นผลการศึกษาว่าด้วย The Division of Labor, Coordination Costs and Knowledge งานวิจัยพบว่า การแบ่งงานกันทำจะเพิ่มความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแรงงาน ความเชี่ยวชาญเหล่านี้จะเพิ่มขึ้นเพิ่มขึ้น และมีผลทำให้ผลิตภาพดีขึ้นด้วย ผลิตภาพจากการแบ่งงานกันทำมากขึ้นถึงจุดหนึ่งก็จะได้รับการถ่วงและเกิดการชะลอตัวลงโดยต้นทุนที่มากขึ้น ต้นทุนเป็นผลจากความจำเป็นที่ต้องใช้ทรัพยากรในการประสานการทำงานของแรงงานทักษะจำนวนมากที่หลากหลาย องค์ความรู้ของคนงานจะเพิ่มผลประโยชน์จากความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของแรงงานและนำมาสู่การแบ่งงานที่เหมาะสม (Optimal division of labor) และการลงทุนทางด้านการสร้างองค์ความรู้นำมาสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนต่อเนื่อง

ส่วนที่สอง เป็นบทความทางวิชาการ ศึกษา Human Capital, Fertility and Economic Growth งานวิจัยได้ให้คำอธิบายถึงความแตกต่างของอัตราการ

ขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนทางด้านทรัพยากรมนุษย์ ขนาดครอบครัว อัตราการเกิด และปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ทุนมนุษย์ และ เงินทุน การจัดการกับข้อมูลข่าวสารสนเทศไม่ใช่ทุนที่จะสามารถจัดการได้

แต่เป็นคนต่างหากที่ทำได้

ความรู้เคลื่อนไหวไร้พรมแดนได้เช่นเดียวกับเงินทุนและเร็วพอๆกัน ความรู้ที่เหมาะสมทำให้คนและประเทศสามารถเลื่อนฐานะของตัวเอง

ความรู้จริงทำให้เกิดความศรัทธาและเชื่อมั่น

อย่าลืมว่า สิงคโปร์ ซึ่งเป็น ประเทศที่ไม่มีทรัพยากรอะไรเลย สามารถขึ้นมาอยู่แถวหน้าของเวทีเศรษฐกิจโลกได้ เพราะมีบุคลากรคุณภาพและความรู้เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญ

ทางด้านการเมืองนั้นแม้เราจะได้มีการปฏิรูปทางการเมืองและมีการใช้รัฐธรรมนูญฉบับประชาชนมา ๖ ปีแล้ว แต่เราก็มีความจำเป็นในการปฏิรูปการเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมและมีอำนาจอย่างแท้จริง

รัฐธรรมนูญฉบับปี ๔๐ เป็นผลผลิตของการต่อสู้ในเดือนพฤษภา และได้สร้างกลไกหลายประการที่ก่อให้เกิด

เกิดการปฏิรูปทางการเมือง องค์การอิสระต่างๆเกิดขึ้นภายใต้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ ไม่ว่าจะเป็น ศาลปกครอง คณะกรรมการเลือกตั้ง ป.ป.ช. กสช. กทช. แต่น่าเสียดายที่องค์การอิสระนี้ยังไม่สามารถทำงานได้เต็มศักยภาพตามเป้าประสงค์ของรัฐธรรมนูญและการต่อสู้เดือนพฤษภา

ได้แต่หวังว่า ในวันข้างหน้า สถานการณ์จะดีขึ้นครับ

แต่ก็คงไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่มีการต่อสู้เรียกร้อง การรณรงค์ให้เกิดการปฏิรูปการเมืองในรอบใหม่จึงจำเป็นต้องเกิดขึ้นด้วยพลังขับเคลื่อนของประชาชน

การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ จนถึงการต่อสู้เดือนพฤษภา ๓๕ มีเจตนารมณ์ต้องการเห็นการเมืองที่เป็นประชาธิปไตยเป็นประโยชน์ต่อประชาชนและตรวจสอบได้มากขึ้น การต่อสู้เพื่อประชาธิปไตยเดือนพฤษภาคม ปี ๒๕๓๕ นั้นมีเจตนาต้องการกำจัดและคัดกรองไม่ให้นักการเมืองน้ำเน่า นักการเมืองคอร์รัปชัน เข้ามามีอำนาจ เพราะถ้าไม่มีการเปลี่ยนแปลงให้ดีขึ้น วงจรอุบาทว์รัฐประหารจะเกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีก สลับกับ ชื้อเสียงและการคอร์รัปชันโกงกินของนักการเมือง

เหตุการณ์เปลี่ยนแปลงกรณีพฤษภาประชาธรรมนั้นไม่ได้มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจมากนัก

ชนชั้นนำทางเศรษฐกิจและธุรกิจยังเป็นบุคคลกลุ่มเดิม เนื่องจากคนกลุ่มนี้มีสายสัมพันธ์ที่ดีทั้งกับผู้นำกองทัพ และผู้นำพรรคการเมือง การเปลี่ยนผ่านอำนาจทางการเมืองจากผู้นำกองทัพมายังพรรคการเมืองจึงไม่มีผลอะไรมากนักต่อกลุ่มทุนเหล่านี้ อย่างไรก็ตาม ต้องยอมรับว่า หลังเหตุการณ์เดือนพฤษภา เศรษฐกิจเปิดกว้างมากขึ้น และความเป็นธรรมที่ดีขึ้นบ้าง

เหตุการณ์ที่มีผลต่อแรงกดดันให้เกิดการปฏิรูปเศรษฐกิจ กลับเป็น วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจปี ๒๕๔๐ ครับ

การแก้ไขปัญหาค่าความขัดแย้ง ความรุนแรงและการทำลายชีวิตประชาชนผู้รักประชาธิปไตยช่วงเหตุการณ์พฤษภาสะท้อนความเป็นสังคมไทยและข้อเท็จจริงได้เป็นอย่างดี ในเรื่องความยุติธรรมที่ซื้อขายได้ ชีวิตลูกชาวบ้านดูเหมือนไม่มีค่าเมื่อไม่มีการลงโทษผู้สังหารประชาชน

แม้จะมีคนสังเวชชีวิตในการต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมและประชาธิปไตยหลายต่อหลายครั้งตั้งแต่ ร.ศ. ๑๓๐, อภิวัฒน์ ๒๔๗๕, ๑๔ ตุลา, ๖ ตุลา และ ๑๗ พ.ค.

แต่สังคมไทยก็ยังคงนับถือคนมีเงินคนมีอำนาจเหนือกว่าความถูกต้องชั่วดีอย่างไม่มีการเปลี่ยนแปลง แม้แต่น้อย ครับ

นับเป็นค่านิยมวัฒนธรรมที่มั่นคงดีแท้เชียว!

หากกล่าวถึงปัญหาความไม่สงบใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นที่ทราบกันอยู่ว่า หลังการอภิวัฒน์ประชาธิปไตย ๒๔๗๕ นั้น เราก็มียุทธศาสตร์ความไม่สงบใน ๔ จังหวัดชายแดนภาคใต้ ในช่วงรัฐบาลของคณะราษฎรโดยเฉพาะในสมัยที่ท่านปรีดีเป็นผู้นำนั้น ไม่มีปัญหาความขัดแย้งรุนแรงเนื่องจากท่านได้สร้างเอกภาพของชาติด้วยยึดหลักการสันติวิธีและประชาธิปไตยอย่างเคร่งครัด

ในแง่ความเป็นแบบอย่างของคณะราษฎรเองโดยเฉพาะของ ท่านอาจารย์ปรีดี พนมยงค์ นั้น เป็นแบบอย่างของความกล้าหาญ เสียสละ รักชาติรักประชาธิปไตย รักความเป็นธรรม มีความต้องการอย่างแรงกล้าในการทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น

ล้วนเป็นแบบอย่างที่อนุชนรุ่นหลังและคนรุ่นใหม่ควรยึดถือ

ท่านสุโข สุวรรณศิริ อดีตเอกอัครราชทูตประจำประเทศเม็กซิโกและประเทศนิวซีแลนด์ ผู้เป็นศิษย์เก่า ธ.บ. น.ม. ต.ม.ธ.ก. รุ่น ๖ ได้เขียนถึงแบบอย่างที่ควรยึดถือ ๑๑ ประการของแกนนำอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ (ท่านปรีดี)

เริ่มตั้งแต่ แบบอย่างของบุตรที่ดี แบบอย่างของ

นักเรียนที่ดี แบบอย่างของหัวหน้าครอบครัวที่ดี แบบ
 อย่างของข้าราชการที่ดี แบบอย่างของอาจารย์ที่ดี แบบ
 อย่างของนักกฎหมายที่ดี แบบอย่างของนักเศรษฐศาสตร์
 และนักการคลังที่ดี แบบอย่างของนักการทูต และการ
 ต่างประเทศที่ดี แบบอย่างของผู้นำที่ดี แบบอย่างของ
 พุทธศาสนิกชนที่ดี แบบอย่างของนักการเมืองที่ดี

ผู้นำที่ดีจะต้องไม่หลงลืมตัวไปกับความสำเร็จจน
 ละเลยผู้ตาม ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือประชาชนทั้งมวล

สุภาสิตจิน กล่าวเปรียบเทียบไว้ว่า น้ำ หมายถึง
 ราษฎร เรือ หมายถึง ประมุข หากผู้นำผู้ปกครองไม่ได้
 รับการสนับสนุนจากประชาชน ก็มิอาจดำรงตำแหน่งอยู่ได้
 เหมือนดังเรือที่มิอาจลอยหากปราศจากน้ำคอยรองรับ
 ทำนองเดียวกัน หากน้ำไม่ปรารถนาเรือ ก็สามารถล่มเรือ
 ให้จมลงได้ เหมือนดังวันใดที่ประชาชนปฏิเสธไม่ยอมรับ
 ตัวผู้นำก็อาจร่วมแรงร่วมใจคว่ำผู้นำคนนั้นลงจากตำแหน่ง
 ความสำเร็จของผู้นำผู้ปกครองอยู่ที่ “ศรัทธา” ที่ได้รับจาก
 ประชาชน

แม้สภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจและ
 สังคมจะเปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ตาม

อุดมการณ์และเจตจำนงอันแน่วแน่ในการปฏิบัติ
 การกิจเพื่อประชาชาติและประชาชนจะต้องไม่ตาย เ

ต้องถูกสืบสานโดยคนรุ่นใหม่

เพราะสิ่งนี้จะช่วยทำให้ ประชาชน และ ประชาชาติ ดำรงอยู่ได้ ท่ามกลางกระแสอันเชี่ยวกรากของโลกาภิวัฒน์ กระแสการก่อการร้าย ความผันผวนทางเศรษฐกิจ ระบบเศรษฐกิจที่ไม่เป็นธรรม และ ค่านิยมที่นับถือเงินนับถืออำนาจแต่ไม่นับถือคุณธรรมและความดี

จิตวิญญาณ ของ การอภิวัฒน์ ๒๔๗๕ นั้นจะต้องไม่ตาย และจะต้องถูกสืบทอดต่อไปเพื่ออภิวัฒน์สังคมไทยให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นสืบไป

ประวัติโดยย่อ ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ

การศึกษา

- ปริญญาเอกทางด้านเศรษฐศาสตร์ระหว่างประเทศ การเงินและการพัฒนา Fordham University, New York, USA.
- ปริญญาโทบริหารธุรกิจ MBA-Southeastern University
- ปริญญาโทเศรษฐศาสตร์ - Fordham University, New York, U.S.A.
- ปริญญาตรีรัฐศาสตร์ (เกียรตินิยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน

- ผ่านงานบริษัทเอกชนทั้งในประเทศและต่างประเทศหลายแห่ง รวมทั้งงานด้านสื่อมวลชน ก่อนเข้าร่วมงานกับธนาคารชาติแห่งประเทศไทยเมื่อปี พ.ศ. 2539 ในตำแหน่ง

ผู้จัดการฝ่ายวิจัยและเทคโนโลยีสารสนเทศ Global Consumer Banking ต่อมาย้ายมาทำงานในฐานะ นักเศรษฐศาสตร์และ Assistant Vice President ประจำสำนักบริหารเงิน (Treasury Department) Global Corporate Banking หลังจากนั้นได้รับการ เลื่อนตำแหน่งเป็น Vice President และดูแลงานทาง ด้าน Regulatory and Public Affairs ในขณะที่ยัง รับงานด้านการวิจัยต่อไป ต่อมาย้ายมาทำงานที่ ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน) ในตำแหน่ง ผู้อำนวยการอาวุโส สำนักวิจัยและวางแผน หลังจากนั้นได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการสำนักวิจัยและ วางแผน และผู้อำนวยการด้านการจัดการกองทุน-กองทุน ส่วนบุคคล

- ได้เข้าทำงานที่ธนาคารแห่งประเทศไทยภายใต้โครงการ Exchange Program ในปี พ.ศ. 2543

ประสบการณ์และกิจกรรมทางสังคม

- อดีตผู้นำนักศึกษาเรียกร้องผลักดันให้นายกฯ มาจาก การเลือกตั้ง/ระบบประกันสังคม/การเปิดเผยทรัพย์สิน นักการเมือง/การถ่ายทอดเสียงการประชุมสภา ฯลฯ

- อดีตนายกลโมสรนิสิตจุฬาฯ, อดีตรองเลขาธิการสหพันธ์นิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย, อดีตอนุกรรมการในคณะกรรมการไทยช่วยไทย, อดีตผู้ประสานงานสหพันธ์นักศึกษาไทยในสหรัฐ, อดีตผู้ประสานงานแนวร่วมประชาชนเพื่อพลิกฟื้นเศรษฐกิจไทย
- สมาชิกสมาคมเศรษฐศาสตร์แห่งประเทศไทย
- อดีตกรรมการในคณะกรรมการทุนการศึกษาเด็กและเยาวชนที่ยากจนขาดแคลน สภาสังคมสงเคราะห์ฯ, อดีตกรรมการองค์การนิรโทษกรรมสากล(ประเทศไทย), อดีตประธานโครงการป้วยเสวนาคาร
- อนุกรรมการในคณะทำงานเพื่อประเมินผลรัฐวิสาหกิจ กระบวนการคลัง/คณะทำงานติดตามภาวะเศรษฐกิจ กระบวนการคลัง/คณะกรรมการยุทธศาสตร์การแก้ปัญหาเด็กยากจน สำนักนายกฯ
- สมาชิกสมาคมส่งเสริมสถาบันกรรมการบริษัทไทย
- กรรมการ “ป้วยเสวนาคาร”
- อดีตที่ปรึกษาสถาบันปรีดี พนมยงค์ และกรรมการสถาบันปรีดี พนมยงค์
- อุปนายกสมาคมนิสิตเก่ารัฐศาสตร์ จุฬาฯ

ฯลฯ

ปัจจุบัน

- ทำงานประจำที่ธนาคารไทยธนาคาร จำกัด (มหาชน)
ตำแหน่ง Senior Vice President สำนักวิจัยและ
วางแผน และด้านจัดการกองทุน-กองทุนส่วนบุคคล
และเป็นอาจารย์พิเศษของมหาวิทยาลัยหลายแห่ง
- ประธานกรรมการตรวจสอบและกรรมการ บริษัท
บางจากปิโตรเลียม จำกัด (มหาชน)
- กรรมการบริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด
- กรรมการบริษัท Family Know-how จำกัด
- คอลัมนิสต์หนังสือกรุงเทพธุรกิจ ,
หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายสัปดาห์ ฯลฯ
- ผู้ดำเนินรายการ “คลื่นเศรษฐกิจ” ทางช่อง 11 และ
วิทยากรรับเชิญ รายการเหตุบ้านการเมือง ช่อง 3 ฯลฯ

จนถึงวันนี้ เรายังไม่สามารถพูดได้เต็มปากว่าเรามีประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ประชาธิปไตยไม่ใช่การต่อสู้แบบฉาบฉวยจบ เมื่ออำนาจเปลี่ยนมือจากเจ้ามาสู่สามัญชนได้ก็นับว่าเป็นความก้าวหน้าที่สำคัญ แต่ก็ยังมีความไม่เป็นธรรมและความเหลื่อมล้ำต่ำสูงทางเศรษฐกิจ และการเมืองในหมู่สามัญชนแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นสูง ชนชั้นกลางและชนชั้นล่าง เราจึงต้องขยายสิทธิและความเสมอภาคให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนโดยทั่วไป...

จึงมีความจำเป็นอย่างเร่งด่วนที่ต้องร่วมกันผลักดันให้เกิดการปฏิรูปการเมืองรอบที่สอง สนับสนุนให้เกิดการเมืองแบบมีส่วนร่วม และการเมืองภาคประชาชนที่เข้มแข็ง

ดร. อนุสรณ์ ธรรมใจ

สถาบันปรีดี พนมยงค์

เลขที่ ๖๕/๑ สุขุมวิท ๕๕ (ซอยทองหล่อ)

แขวงคลองตันเหนือ เขตวัฒนา

กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๑๐

โทรศัพท์ ๐-๒๓๘๑-๓๘๖๐-๑ โทรสาร ๐-๒๓๘๑-๓๘๕๕

อีเมลล์ banomyong_inst@yahoo.com

ISBN 974-92265-5-0